

Ilmastopolitiikan pyöreä pöytä 15. kokous

Aihe: Kunta – paikallisen ilmastotyön mahdollistaja ja vauhdittaja

Aika: Ke 20.4.2022 klo 10.30-12.00

Paikka: Säätytalo, Helsinki /virtuaalokokous

Tausta

Hiilineutraaliin Suomeen vuonna 2035 tähtäävässä hallitusohjelmassa todetaan, että *”hallitus edistää kuntien ja alueiden omien hiilineutraaliussuunnitelmien valmistelua ja ilmastotoimien toimeenpanoa”*. Syksyn 2021 budjettiriihessä hallitus sopi, että lainsäädäntöön lisätään velvoite kunnille, seuduille tai maakunnille laatia ilmastosuunnitelmat. Kuntien ilmastotyön vauhdittaminen on keskeisessä osassa taakanjakosektorin päästöjä koskevassa Keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmassa. Valtio on perinteisesti edistänyt eri sektoreiden ilmastotoimia mm. verotuksella ja tuilla. Tällä hallituskaudella tukea on suunnattu kuntien ilmastotyön edistämiseen ja kuntien sektorirajat ylittävään yhteistyöhön, muun muassa ympäristöministeriön Kuntien ilmastoratkaisut -ohjelman 2018-2023 kautta. Kunnat ovat yksi merkittävimmistä avaintoimijoista, kun Suomi irrottautuu fossiilisesta energiasta ja suuntaa kohti omavaraisempaa ja huoltovarmempaa hiilineutraalia kiertotalousyhteiskuntaa.

Ilmastolakiin valmisteltava kuntavelvoite

Ympäristöministeriössä valmistellaan hallituksen esitystä ilmastolain muuttamisesta. Esityksellä laajennettaisiin ilmastolaki koskemaan kuntia ja siinä säädettäisiin kuntien / alueiden ilmastosuunnitelman laatimisvelvollisuudesta. Esitys täydentäisi parhaillaan eduskunnan käsittelyssä olevaa uutta ilmastolakia (HE 27/2022 vp), jonka on tarkoitus tulla voimaan 1.7.2022. Täydentävän esityksen taustalla on syyskuussa 2021 pidetty budjettiriihi, jossa linjattiin, että *”lisätään lainsäädäntöön velvoite laatia ilmastosuunnitelmat kunta-, seutu- tai maakuntatasolla”*. Kuntia / alueita koskevaa täydennystä ei aikataulusyistä sisällytetty maaliskuussa 2022 eduskunnalle annettuun uutta ilmastolakia koskevaan hallituksen esitykseen.

Ympäristöministeriö tilasi Suomen ympäristökeskukselta selvityksen kunnan ilmastosuunnitelman toteuttamisvaihtoehdoista ilmastolaissa, joka valmistui helmikuussa 2022. Raportissa suositellaan, että kunnat velvoitetaan laatimaan ilmastosuunnitelma, joka kattaa kuntaorganisaation oman toiminnan ilmastomuutoksen hillintätoimien lisäksi kunnan roolin asukkaiden ja muiden toimijoiden ohjaamisessa päästöjen vähentämiseksi. Ympäristöministeriö järjesti helmikuussa 2022 myös kuulemistilaisuuden kunnille ja maakunnille ilmastolakiin valmisteltavasta uudesta velvoitteesta. Tilaisuuden jälkeen kunnille ja maakunnille tarjottiin myös mahdollisuus osallistua kirjalliseen kuulemiseen.

Uuden velvoitteen valmistelussa keskeisiä kysymyksiä ovat muun muassa uuden suunnitelman laajuus ja sisältövaatimukset, suunnitelman laatimisen aikaväli ja velvoitteen rahoitus. Tavoitteena on saada ilmastolain muuttamista koskeva esitys lausuntokierrokselle kesällä ja antaa hallituksen esitys eduskunnalle syksyllä 2022.

Kunta on paikallisen ilmastotyön vauhdittaja ja mahdollistaja

Kunnat toimivat paitsi paikallisen ja alueellisen ilmastotyön vauhdittajina myös uusien ratkaisujen kehittämisalustoina. Kuntien ilmastotyön mahdollisuudet ymmärtää, kun muistaa, että Suomen kokonaispäästöt ovat kuntien yhteenlaskettujen päästöjen summa. Karkeasti kuntakonsernin osuus on noin 10 % kunnan alueella syntyvistä päästöistä ja muut toimijat kuten yritykset, yhteisöt ja asukkaat

aiheuttavat loput 90 % päästöistä. Kunnat voivat parhaiten vaikuttaa kuntakonsernin omien kasvihuonekaasupäästöjen määrään (*”kunnan ilmastojalanjälki”*) sekä sen lisäksi kunnat voivat monin eri tavoin vauhdittaa asukkaiden, yritysten ja muiden sidosryhmien päästövähennyksiä (*”kunnan ilmastokädenjälki”*). Kuntakonserni ei voi saavuttaa edelläkävijäkuntien kunnianhimoisia päästövähennystavoitteita pelkästään omilla toimillaan vaan siihen tarvitaan vahvaa yhteistyötä sidosryhmien kanssa.

Kunnan ilmastotyökalupakki on laaja

Kunnat vastaavat alueillaan muun muassa kaavoituksesta, maankäytöstä, liikennesuunnittelusta, energiayhtiöiden omistajaohjauksesta sekä julkisten rakennusten lämmitystapavalinnoista. Suomessa hyvässä vauhdissa oleva kuntien verkostoituminen, yhteistyö ja kumppanuus seudullisella, maakunnallisella ja valtakunnallisella tasolla lisäävät kuntien ilmastotyön vaikuttavuutta. Kuntien ilmastoratkaisut -ohjelmassa tärkeiksi painopisteiksi on tunnistettu 1) kuntien ilmasto- ja talousjohtaminen + ilmastobudjetti + ilmastovahti, 2) kuntien ja yritysten ilmastoyhteistyö sekä 3) kunnan ja asukkaiden ilmastoyhteistyö. Kuntien ilmastomuutoksen hillintä- ja sopeutumistoimien tulee perustua ilmastopolitiikkaan, jossa haavoittuvimmat ryhmät, toimijat ja alueet huomioidaan mahdollisimman oikeudenmukaisella ja hyväksyttävällä tavalla. Venäjän hyökättyä Ukrainaan myös energiaomavaraisuuteen ja huoltovarmuuteen liittyvät tekijät ovat nousseet korkealle kuntien ilmastotyön painopisteitä päivitettäessä.

Turku – yksi kuntien ilmastotyön näkyvimmistä edelläkävijöistä

Turun kaupunki on yksi hyvä esimerkki kuntien ilmastotyön edelläkävijöistä. Turun tavoitteena on olla hiilineutraali kaupunkialue vuoteen 2029 mennessä ja ilmastopositiivinen siitä eteenpäin. Turku on vähentänyt alueensa kokonaiskasvihuonekaasupäästöjä 55 prosenttia verrattuna vuoden 1990 tasoon. Asukaskohtaisesti lasketut päästöt (alle 3.000 kg CO₂-ekv.) ovat alimpien joukossa kaikista Suomen kunnista. Suurimmat päästövähennykset on saavutettu energiauudistuksella, jonka seurauksena esimerkiksi kivihiilen käyttö lopetetaan vuoden 2022 aikana. Uudistuksen seurauksena energiayhtiön kannattavuus on parantunut ja kaukolämmön kustannus asiakkaille laskenut.

Turun korkeakoulut, yritykset ja yhteisöt osallistuvat yhteiseen tavoitteeseen omilla ilmastotoimillaan. Aktiivinen ilmastotyö vahvistaa alueen vetovoimaa ja yritysten kilpailukykyä. Turku tekee aktiivista yhteistyötä myös muiden Suomen kuntien kanssa sekä kansainvälisesti. Turun ilmastosuunnitelma noudattaa yhteistä eurooppalaista työmallia ja vuonna 2020 Euroopan komissio palkitsi Turun parhaana keskikokoisena ilmastokaupunkina.

Lisätietoa:

- [Ilmastolain uudistus](#)
- [Kuntien ilmastoratkaisut –ohjelma](#)
- [Hiilineutraalisuomi](#)
- [Ilmastokunnat](#)
- [Hiilineutraali Turku](#)
- [Hiilikädenjälkiopas kaupungeille ja alueille](#)

Kysymyksiä keskusteltavaksi:

- Mitä kuntien ilmastosuunnitelman tulisi sisältää ja miten oikeudenmukaisuus tulisi huomioida?
- Miten yritykset ja muut toimijat voivat vauhdittaa kuntien ilmastotyötä?